

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL NAZİRLİYİ TƏRƏFİNDƏN
2010-CU İLDƏ TƏHSİL SAHƏSİNDƏ GÖRÜLMÜŞ İŞLƏRİN
QISA XÜLASƏSİ

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin uzaqgörən siyasəti və genişmiqyaslı islahatçı fəaliyyəti, müstəsna təşkilatçılığı sayəsində son illərdə qazanılmış nailiyyətlər birmənalı şəkildə ulu öndər Heydər Əliyevin dövlətçilik ideallarına sadiqliyinin parlaq təcəssümü olmaqla hər bir Azərbaycan vətəndaşının qəlbində milli iftixar və ölkəmizin işıqlı gələcəyinə dərin inam hissələrini daha da gücləndirmişdir.

Əsası ulu öndər Heydər Əliyev tərəfindən qoyulmuş siyasi və iqtisadi kurs möhtərəm Prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilmiş, Azərbaycan yalnız regionun deyil, həm də Avropanın siyasi cəhətdən ən stabil ölkəsinə çevrilmiş, beynəlxalq aləmdə yüksək nüfuz qazanmış, iqtisadi inkişaf tempinə görə dünyada lider ölkələr sırasına daxil olmuşdur. Nazirlər Kabinetinin 2009-cu ilin yekunlarına həsr olunmuş iclasında ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyev tərəfindən bəyan edilmiş iqtisadi inkişaf göstəriciləri bunu bir daha sübut edir: 2009-cu ilin yekunlarına görə, Azərbaycan dünya miqyasında ən sürətlə inkişaf edən ölkələr sırasında olmuşdur. Dünya İqtisadi Forumunun hesabatında Azərbaycan rəqabətqabiliyyətliliyinə görə MDB məkanında 1-ci yerdədir. 2004-cü ildə Azərbaycan vətəndaşlarının təxminən 50 faizə yaxını yoxsulluq səviyyəsində yaşayırdı, bu gün bu göstərici 11 faizdir. 2008-ci illə müqayisədə 2009-cu ildə yoxsulluq səviyyəsi 13,2 faizdən 11 faizə düşmüşdür.

Danılmaz faktdır ki, qısa müddət ərzində Azərbaycanın bütün sahələrdə sürətli inkişafı ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyevin yeni idarəetmə modeli sayəsində mümkün olmuşdur. Təsadüfi deyildir ki, dünyanın nüfuzlu ekspertləri və iqtisadçıları Azərbaycanın dinamik inkişafının səbəblərini də məhz İlham Əliyevin proqramlarla idarəetmə modelinin nəticəsi kimi qiymətləndirirlər.

Təhsil xərclərinin ilbəil artması Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin təhsili dövlət siyasətinin əsas prioritetlərindən biri hesab etməsi ilə birbaşa bağlıdır. Təsadüfi deyildir ki, möhtərəm Prezident vurğulayır ki, «Biz maddi dəyərlərimizi, iqtisadi potensialımızı insan kapitalına çevirməliyik». Bu mənada «təhsil əsri» elan edilən XXI əsrdə yüksək intellektə malik insan kapitalının formalaşması və güclü iqtisadiyyatın qurulmasında təhsilin rolu heç vaxt indiki qədər aktual olmamışdır.

Son illərdə təhsil xərclərinin artmasının əsasında da həmin konseptual müddəalar dayanır. Təhsilə ayrılan büdcə 2003-cü illə müqayisədə 6 dəfədən çox artaraq 2010-cu ildə isə 1.2 milyard manat təşkil etmişdir.

Hər tədris ilində olduğu kimi, 2009-2010-cu dərs ili də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin təhsilə diqqət və qayğısı, dövlət siyasətində təhsilin əsas prioritet təşkil etməsi ilə yadda qalmış, ölkə Prezidenti tərəfindən təhsillə bağlı 45 sərəncam və 3 fərman imzalanmışdır.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev il ərzində yeni tikilən, əsaslı təmir və bərpa edilən təhsil müəssisələrində olmuş, müəllimlər, şagirdlər və valideynlərlə görüşmüş, təhsil sistemi qarşısında mühüm vəzifələr qoymuşdur. 2010-2011-cu dərs ilinin ilk günündə ölkə Prezidenti Bakı şəhərində

132-134 nömrəli təhsil kompleksinin əsaslı təmir və yenidənqurmada sonra açılışında iştirak etmişdir. Müasir informasiya-kommunikasiya texnologiyaları, linqafon kabinetləri, hər cür tədris vəsaitlərilə təchiz olunmuş fənn kabinetləri, laboratoriyalar, idman zalları olan möhtəşəm bir təhsil kompleksinin şagirdlərin ixtiyarına verilməsi ümumilikdə Azərbaycan məktəbinin və müəlliminin nüfuzunu yüksəltmiş, təhsilin dövlət siyasətində prioritet təşkil etməsinin bariz nümunəsi olmuşdur.

Təhsil işçilərinə dövlət qayğısının nəticəsidir ki, 2009-cu ildə 470 nəfərin, 2010-cu ildə isə 300-dən çox təhsil işçisinin əməyi qiymətləndirilmiş, onlar yüksək dövlət təltiflərinə layiq görülmüşlər. Ölkə Prezidentinin sərəncamına əsasən keçirilən “Ən yaxşı müəllim” və “Ən yaxşı məktəb” müsabiqələri təhsil tariximizdə mühüm hadisə olmaqla məktəb və müəllimlər arasında sağlam rəqabəti, innovativ fəaliyyəti gücləndirmiş, təhsilin keyfiyyətinin yüksəlməsinə müsbət təsir göstərmiş, son 3 ildə müsabiqələrin qalibi olmuş ən yaxşı 300 müəllimə və 150 məktəbə yüksək mükafatlar verilmişdir.

Məhz dövlət başçısının təhsilə diqqət və qayğısının nəticəsidir ki, təhsil tariximizdə ilk dəfə olaraq 16 inkişafyönlü dövlət proqramı təsdiq olunmuş və uğurla həyata keçirilməkdədir. Təhsilin ayrı-ayrı sahələrinin inkişafı üzrə real vəziyyətin təhlili əsasında hazırlanıb təsdiq edilmiş bu proqramların reallaşdırılması nəticəsində təhsil infrastrukturunun müasir tələblərə uyğun qurulması, təhsilin məzmununun yeniləşdirilməsi, yeni dərslük siyasətinin reallaşdırılması, təhsilalanların nailiyyətlərinin qiymətləndirilməsi üzrə yeni model və mexanizmlərin tətbiqi, əmək bazarının tələbatına uyğun kadr hazırlığı və təminatının yaxşılaşdırılması, təhsil müəssisələrinin informasiya-kommunikasiya texnologiyaları ilə təmin edilməsi və təhsil sisteminin informasiyalaşdırılması, məktəbəqədər, texniki-peşə, ali təhsil, xaricdə təhsil, istedadlı uşaqların inkişafı, xüsusi qayğıya ehtiyacı olan uşaqların təhsilinin təşkili, de-institutlaşdırma və digər bu kimi sahələrdə əhəmiyyətli nailiyyətlər əldə olunmuşdur.

Son 20 ildə heç bir məktəbəqədər təhsil müəssisəsi tikilmədiyi halda, son 2 ildə ilk dəfə olaraq ölkə üzrə 31 yeni uşaq bağçası tikilib istifadəyə verilmiş, 37 məktəbəqədər təhsil müəssisəsi əsaslı təmir edilmiş, 134 müəssisə müasir avadanlıqlarla təchiz olunmuşdur.

2010-cu ildə Məktəbəqədər təhsil sahəsində Dövlət Proqramına əsasən Bakı şəhərində 3 yeni uşaq bağçası istifadəyə verilmiş, 6 uşaq bağçası əsaslı təmir edilmiş, 32 müəssisədə cari təmir işləri aparılmışdır. 14 adda 40 mindən çox yeni təlim vəsaiti hazırlanmış və məktəbəqədər təhsil müəssisələrinə çatdırılmışdır.

Son illərdə həyata keçirilən tədbirlər nəticəsində Bakı şəhərində bağçalara cəlb olunmuş uşaqların sayı 8601 nəfər artmış, təhsilin bu pilləsi üzrə əhatə səviyyəsi 26 faizi ötmüşdür. Ölkə Prezidentinin Sərəncamına əsasən cari ilin sentyabrında Prezidentin Ehtiyat Fondundan ayrılmış 2 milyon manat vəsait hesabına Bakı şəhərində daha 4 uşaq bağçasının əsaslı təmiri nəzərdə tutulmuşdur.

TSİİL çərçivəsində valideynlərin maarifləndirilməsi və beşyaşlı uşaqların qısamüddətli təlim qruplarında məktəbə hazırlanması məqsədilə 106 pilot məktəb və uşaq bağçası müəyyənləşdirilmişdir.

Ölkə Prezidentinin sərəncamına əsasən 2010-cu ilin sentyabrında Prezidentin Ehtiyat Fondundan ayrılmış 2 milyon manat vəsait hesabına Bakı şəhərində daha 4 uşaq bağçasının əsaslı təmiri nəzərdə tutulmuşdur.

Müstəqillik tariximizdə ilk dəfə olaraq uşaq bağçaları üçün müasir tələblər səviyyəsində 151 adda təlim vəsaitləri hazırlanıb müəssisələrə çatdırılmışdır.

Son illərdə Azərbaycanda yeni tikilən, əlavə korpuslar inşa edilən, əsaslı təmir olunan məktəblərin sayı 2000-i ötmüşdür. Məktəblərin infrastrukturunun yeniləşdirilməsi sahəsində Heydər Əliyev Fondunun müstəsna xidmətləri olmuş, Fondun təşəbbüsü ilə 300-ə yaxın yeni məktəb, uşaq bağçası, uşaq evi, internat məktəbi binası tikilib istifadəyə verilmiş, əsaslı təmir və bərpa olunmuş, müasir avadanlıqlarla təchiz edilmişdir. Heydər Əliyev Fondunun təşəbbüsü ilə 2010-cu ildə Gürcüstanda azərbaycanlı soydaşlarımızın yaşadığı bölgələrdə 3 məktəb – Tbilisi şəhər 73, Qardabani şəhər 3 və Dmanisi şəhər 2 nömrəli məktəblər əsaslı təmir və bərpa edilmişdir.

Məktəb infrastrukturunun inkişafı sahəsində tədbirlər ardıcıl olaraq davam etdirilmiş, hesabat dövründə 18852 yerlik 59 yeni məktəb binası və əlavə korpuslar inşa edilmiş, 8 məktəbdə əsaslı təmir, 356 məktəbdə təmir işləri aparılmışdır, 6980 yerlik 25 yeni məktəb binasının tikintisinə başlanmışdır. 266 məktəb müasir avadanlıqlarla, 115 məktəb kimya və fizika laboratoriyaları ilə təchiz edilmişdir. 66 məktəbin kitabxanası zəruri avadanlıqlarla təmin edilmişdir.

Ölkə Prezidentinin tapşırığına əsasən ölkənin bütün məktəblərinin maddi-texniki bazasının müasir standartlar səviyyəsinə çatdırılması ilə əlaqədar proqram hazırlanır. Proqrama əsasən 551 yeni məktəb binasının, 309 məktəb üçün əlavə korpusların inşası, 859 məktəbdə əsaslı təmir və bərpa işlərinin aparılması ölkədə ümumi təhsil müəssisələrinin maddi-texniki bazası sahəsində problemin tam həllini və məktəblərin birnövbədə fəaliyyətini təmin edəcəkdir.

Yeni ümumtəhsil məktəblərinin tikintisi, mövcud məktəblər üçün əlavə korpusların inşası, onların əsaslı təmiri, müasir avadanlıqlarla, laboratoriyalarla təminatı, istilik sisteminin bərpası nəticəsində ümumilikdə ölkə üzrə 1 milyondan çox şagirdin, yəni bütün şagirdlərin 80 faizinin təlim şəraiti yaxşılaşdırılmışdır. Məktəb tikintisi sahəsində həyata keçirilən proqramlar nəticəsində ikinövbəli məktəblər 73 faizdən 44-ə, ikinci növbədə təhsil alan şagirdlər 34,5 faizdən 21-ə enmişdir.

Əlbəttə, aparılan genişmiqyaslı işlər yalnız təhsil infrastrukturunun yeniləşdirilməsi ilə bağlı olmamışdır. Bu sahədə əhəmiyyətli nailiyyətlərin əldə edilməsi və müasir tələblərə uyğun şəraitin yaradılması məzmun islahatları üçün əlverişli zəmin yaratmışdır. Son illərdə Dünya Bankının maliyyə yardımı ilə həyata keçirilən islahatyönlü tədbirlərin böyük əksəriyyəti məhz ümumi təhsilin məzmununun yeniləşdirilməsinə və mütərəqqi dünya təcrübəsinə uyğunlaşdırılmasına yönəlmişdir. Əsas məqsəd şagirdlərin idrak fəallığını, ümumi inkişafını ləngidən mövcud «yaddaş məktəbi»ndən «təfəkkür və düşüncə məktəbi»nə keçmək və bu əsasda ümumi təhsilin müasir modelini qurmaqdan ibarətdir.

2008-2009-cu tədris ilində ümumtəhsil məktəblərinin I siniflərində tədrisə yeni fənn kurikulumları və müasir dərsliklərlə başlanmış, bu proses 2010-2011-ci dərs ilində I, II və III sinifləri əhatə etmişdir. Yeni kurikulumların tətbiqi ilə əlaqədar I siniflərdə işləyən 27 minədək müəllim (2010-cu ildə 9 minədək) xüsusi proqram əsasında öyrədici təlim kurslarından keçirilmiş və nümunəvi tədris materialları ilə təmin edilmişlər.

Kurikulumların tətbiqi sahəsində fəaliyyət göstərən təlimçilərin tərkibini genişləndirmək, nəzəri və praktik hazırlığını təmin etmək məqsədilə treninqlər təşkil edilmiş, 230 nəfər təlimçi hazırlanmışdır.

British Council ilə Bakı şəhərinin 7 pilot məktəbində xüsusi tədris planı və proqramı əsasında ingilis dilinin, Rusiyanın Azərbaycandakı Səfirliyi ilə birlikdə Respublikanın 50 məktəbində rus dilinin intensiv tədrisi layihələri davam etdirilmişdir.

Yeni məzmun yeni nəsil dərsləklərin hazırlanmasını zəruri etmişdir. 2003-2009-cu illərdə milli-mənəvi dəyərlər əsasında müasir tələblərə uyğun məzmununda ümumilikdə 35 milyon nüsxə dərslək çap edilmişdir. Təhsil tariximizdə ilk dəfə olaraq yeni kurikulum tətbiq edilən I, II və III sinflər üçün dərslək komplektləri (şagird üçün dərslək, iş dəftəri, müəllim üçün vəsait) hazırlanmış, Dərsləkləri Qiymətləndirmə Şurası tərəfindən qiymətləndirilib müsbət rəy alındıqdan sonra çap edilmişdir.

2010-2011-ci tədris ili üçün 127 adda 4,6 milyon nüsxə dərslək və müəllim üçün metodik vəsait çap olunmuş və məktəblərə verilmişdir. Gürcüstanın təlim Azərbaycan dilində olan məktəblərinə, MDB-də və digər xarici ölkələrdəki "Bazargünü" məktəblərinə dərsləklər, coğrafi xəritələr və digər tədris vəsaitləri göndərilmişdir. Hazırda ümumi təhsil sistemində istifadə edilən 400 adda dərslək, yəni bütün dərsləklər, milli-mənəvi dəyərlər baxımından məzmunca yeniləşdirilmişdir.

Məktəb kitabxanaları uşaq ensiklopediyaları, Azərbaycan və xarici ölkə yazıçılarının əsərləri ilə təmin edilmişdir. Heydər Əliyev Fondunun yaxından köməyi ilə ayrı-ayrı fənlər üzrə 140 adda 1.4 milyon nüsxə tədris-əyani vəsait hazırlanaraq məktəblərə verilmişdir. Məktəblər 19 adda 351 min nüsxə xəritə ilə təmin edilmişdir.

Məktəb kitabxanalarının şəraitinin yaxşılaşdırılması istiqamətində ölkə üzrə 500 məktəb müəyyənləşdirilmişdir. Onlardan 10-nun əsaslı təmiri, avadanlıq və İKT ilə təminatı, 490-da isə kitabxananın fiziki şəraitinin yaxşılaşdırılması, İKT ilə təminatı, kitabxanaların təlim və rəxu materialları ilə təmin edilməsi, kitabxanaçıların peşə fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi nəzərdə tutulmuşdur.

Dünya təcrübəsinə uyğun olaraq ölkəmizdə məktəbdaxili, milli və beynəlxalq qiymətləndirməni əhatə edən yeni qiymətləndirmə sistemi tətbiq edilmişdir. Təhsil tariximizdə ilk dəfə olaraq 2009-2010-cu dərslək ilində respublikanın bütün ümumtəhsil məktəblərində IX və XI sinflərdə buraxılış imtahanları mərkəzləşdirilmiş qaydada keçirilmişdir.

Şagird nailiyyətlərini daha dəqiq öyrənməyə imkan verən yeni məktəbdaxili qiymətləndirmə mexanizminə keçilmiş, məktəbdaxili qiymətləndirmə standartları və qiymətləndirmə qaydaları hazırlanmışdır.

Milli və beynəlxalq qiymətləndirmə (PISA-2009, TIMSS-2011, PIRLS-2011) sahəsində nəzərdə tutulan məsələlər icra olunmuşdur.

Son illərdə həyata keçirilmiş tədbirlərin nəticəsidir ki, təhsilin keyfiyyəti hiss olunacaq dərəcədə yüksəlmiş, orta məktəb məzunlarının ali məktəblərə qəbul imtahanlarında göstərdikləri nəticələr ilbəil yaxşılaşmış, 600-dən çox bal toplayanların sayı ötən ilə nisbətən 300 nəfərdən çox artaraq 1365 nəfərə çatmış, 7

nəfər məzunumuz 700 bal toplamışdır. 300-dən çox bal toplayanlar ötən ildəki 20 faizdən 31 faizə, 500-700 bal toplayanlar 6 faizdən 8.5 faizə, orta bal göstəriciləri 211-dən 231-ə yüksəlmişdir.

2010-cu ildə istedadlı uşaqların təhsilinin daha səmərəli təşkili məqsədilə Gəncə, Mingəçevir, Sumqayıt, Şirvan şəhərləri və Quba, Ağdaş, Şəki, Lənkəran rayonlarının seçilmiş 8 məktəbinin bazasında liseylər yaradılmış, müsabiqə yolu ilə şagird və müəllimlər seçilmiş, xüsusi tədris planı əsasında tədrisə başlanmışdır.

2010-cu il aprelin 27-dən mayın 3-dək Bakı şəhərində məktəblilərin kimya üzrə 44-cü Beynəlxalq Mendeleyev Olimpiadası keçirilmiş, Azərbaycan komandası 1 qızıl, 3 bürünc medal qazanmışdır.

“Heydər Əliyev şagirdlərin gözü ilə” mövzusunda respublika inşa müsabiqəsinin yekununa həsr olunmuş tədbir keçirilmişdir.

Dünya və beynəlxalq fənn olimpiadalarında Azərbaycan məktəbliləri 11 qızıl, 28 gümüş, 60 bürünc olmaqla ümumilikdə 99 medal qazanmışlar. Əhalisinin sayının az olmasına baxmayaraq, medalların sayına görə Azərbaycan dünya ölkələri arasında ilk onluqda yerini qoruyub saxlamışdır.

2009-cu ildə Təhsil Nazirliyi sistemində fəaliyyət göstərən uşaq-gənclər idman məktəblərinin yetirmələri respublika birinciliyi, çempionat və digər yarışlarda 287 qızıl, 194 gümüş, 1181 bürünc olmaqla ümumilikdə 1662 medal, Avropa, dünya birinciliyi və çempionatlarında və digər beynəlxalq yarışlarda 57 qızıl, 51 gümüş, 60 bürünc olmaqla, ümumilikdə, 168 medal qazanmışlar.

“2009-2014-cü illərdə Azərbaycanda şahmatın inkişaf etdirilməsi Dövlət Proqramı”nda nəzərdə tutulan tədbirlərin icrası ilə bağlı şahmat məktəblərinin maddi-texniki və tədris bazası təhlil olunmuş, ehtiyaclar müəyyənləşdirilmiş, Cəlilabad, Mingəçevir, Şamaxı, Xızı, Quba, Xaçmaz, Təhsil İdman Mərkəzinin futbol məktəbi və Sumqayıtda yeni şahmat və idman məktəbləri tikilmiş və təmir edilmişdir.

2010-cu ilin I rübündə Dünya və Avropa birinciliklərində şahmat üzə 10 medal (5 qızıl, 3 gümüş, 2 bürünc), idman məktəbləri üzrə 112 medal (46 qızıl, 35 gümüş, 31 bürünc) qazanılmışdır. Dünyanın ən güclü 20 şahmatçısından 3-ü Azərbaycan şahmatçısı olmuşdur. Azərbaycan dünyanın ən güclü 10 şahmat ölkəsi siyahısına daxil olmuşdur.

2010-cu ildə müasir informasiya texnologiyalarının təhsil sistemində inteqrasiyası istiqamətində təhsil müəssisələri 2031 ədəd kompüter, 602 ədəd noutbuk, 2077 ədəd netbuk, 603 ədəd proyektor, 30 ədəd çap qurğusu, 612 ADSL modem, 563 switch, 112 IP telefonla təchiz edilmiş, 33 təhsil müəssisəsi fiber-optik bağlantısı vasitəsilə şəbəkəyə qoşulmuş, bütün orta məktəb kompüterləri lisenziyalı proqram təminatı ilə təchiz olunmuşdur. O cümlədən «Elektron məktəb» layihəsində iştirak edən 20 ümumtəhsil məktəbinə 300 yeni personal kompüter və 336 netbuk verilmişdir. İKT üzrə savadlılığın artırılmasına yönəlmiş kompleks tədbirlərin həyata keçirilməsi məqsədilə 23 min nəfər pedaqoji və inzibati heyət treninqlərdən keçirilmişdir. 2010-cu ilin sonuna respublika üzrə İKT üzrə təlimlərdən keçənlərin ümumi sayı 64680 (38%) nəfər təşkil edəcəkdir.

2008-2012-ci illəri əhatə edən “Təhsil sisteminin informasiyalaşdırılması üzrə Dövlət Proqramına əsasən 1000 məktəb genişzolaqlı sürətli internetlə təmin olunmuş, İnternetə qoşulmuş məktəblərin faizi 2004-cü ildəki 1,5 faizdən 2010-cu

ildə 22 faizə yüksəlmişdir. Yaradılmış DATA mərkəz, elektron tədris resursları bazası, vahid təhsil portalı səmərəli idarəetməni təmin etmişdir. Hazırda 20 şagirdə 1 kompüter nisbətində nail olunmuşdur. 2009-cu ildən başlanmış “Xalq kompüteri” layihəsi çərçivəsində 10 min müəllim sadələşdirilmiş şərtlərlə kompüter əldə etmişdir. “Şagird və tələbələr üçün xalq kompüteri” layihəsinə başlanmışdır.

22 noyabr 2010-cu il tarixdə Gülüstan Sarayında “Təhsil və texnologiya vasitəsilə iqtisadi inkişaf” mövzusunda beynəlxalq konfrans keçirilmişdir.

Kadr təminatı sahəsində Nazirlər Kabinetinin qərarına əsasən 2010-2011-ci dərs ilinə ucqar kənd məktəblərindəki vakant yerlərə stimullaşdırıcı tədbirlər tətbiq edilməklə 800 nəfər gənc mütəxəssis göndərilmişdir.

Respublikanın ümumtəhsil məktəblərinə müəllimlərin işə qəbulu sahəsində yeni mexanizmlərin tətbiqinə başlanmış, ilk dəfə olaraq ölkənin ümumtəhsil məktəblərinə müəllimlərin işə qəbulu elektron vasitələr əsasında, ikimərhələli müsabiqə mexanizmi tətbiq olunmaqla həyata keçirilmiş, müsabiqənin nəticələrinə əsasən 5 min nəfər müəllim arasından 288 nəfər seçilərək işə qəbul olunmuşdur.

Eyni zamanda 2010-cu ildən başlayaraq məktəb direktorlarının işə qəbulu da elektron vasitələr tətbiq edilməklə təşkil edilmişdir.

Nazirlər Kabinetinin 6 sentyabr 2010-cu il tarixli Qərarı ilə «Əlavə təhsilin məzmunu, təşkili və əlavə təhsilin hər hansı istiqaməti üzrə təhsil almış şəxslərə müvafiq sənədin verilməsi qaydası» təsdiq edilmişdir. Bu Qərar əlavə təhsil sisteminin müasir tələblər səviyyəsinə cavab verməsini təmin etmək baxımından çox əhəmiyyətli sənəddir. İlk dəfə olaraq əlavə təhsilin istiqamətləri müəyyənləşdirilmişdir:

1. ixtisasartırma;
2. kadrların yenidən hazırlanması;
3. stajkeçmə
4. kadrların təkmilləşdirilməsi;
5. təkrar ali təhsil
6. təkrar orta ixtisas təhsili;
7. dərəcələrin yüksəldilməsi;
8. yaşlıların təhsili.

İlk dəfə olaraq müəllimlərin ixtisasının artırılması sahəsində modul-kredit sisteminə əsaslanan, rəqabət mühitinin yaradılmasını, stimullaşdırıcı və karyera inkişafı tədbirlərini nəzərdə tutan yeni mexanizmin tətbiqinə başlanmış, 9 minədək müəllim yeni modelə əsasən təlimlərdən keçirilmişdir.

Dünya Bankı ilə birgə həyata keçirilən «Dövlət investisiyaları üzrə kadr potensialının gücləndirilməsi layihəsi (2009-2012)» çərçivəsində 12 təlim keçirilmiş, bu təlimlərə ölkənin 15 dövlət qurumu və təşkilatlarından 338 nəfər cəlb edilmiş, onlara müvafiq sertifikatlar verilmişdir.

Nazirlər Kabinetinin 13 yanvar 2010-cu il tarixli 5 nömrəli qərarına əsasən “Azərbaycan Respublikasında dövlət uşaq müəssisələrindən uşaqların ailələrə verilməsi (de-institutlaşdırma) və alternativ qayğı Dövlət Proqramı (2006-2015-ci illər)”nin səmərəli idarə olunmasının təmin edilməsi məqsədi ilə Təhsil Nazirliyinin nəzdindəki İşçi Qrupunun bazasında «De-institutlaşma və uşaqların müdafiəsi» idarəsi yaradılmışdır.

Dövlət uşaq müəssisələrində çalışan işçi heyətinin peşə yönümünü dəyişmək məqsədilə, 2010-2011-ci tədris ilində BPKİY İnstitutunda “Sosial iş” ixtisası üzrə yenidən hazırlanma kursu təşkil edilmişdir.

Bərdə şəhər internat məktəbinin, Sabunçu rayonu 11 nömrəli xüsusi internat məktəbinin və Suraxanı rayonu 2 nömrəli uşaq evinin nəzdində günərzi qayğı, Xəzər rayonu valideyn himayəsindən məhrum uşaqlar üçün Respublika yardımçı internat məktəbinin nəzdində isə reabilitasiya–inkişaf mərkəzi yaradılmışdır. Qeyd olunan mərkəzlərin binaları Təhsil Nazirliyi tərəfindən yenidən qurulmuş və əsaslı təmir edilmişdir. Eyni zamanda mərkəzlərə inkişafetdirici təlim materialları, reabilitasiya yönümlü avadanlıqlar verilmişdir. Mərkəzlərin yaradılması ilə 268 nəfər uşağın dövlət uşaq müəssisələrinə yerləşdirilməsinin qarşısı alınmışdır.

Təhsil Nazirliyinin nəzdində dövlət uşaq müəssisələrində yaşayan uşaqlar barədə daim yenilənən məlumat bazası yaradılmışdır. Bazaya daxil edilmiş məlumatlara əsasən hal-hazırda 46 dövlət uşaq müəssisəsində 9874 nəfər uşaq təlim-tərbiyə alır. Onlardan 6014 nəfəri yalnız təhsil alır. Qalan 3860 nəfəri müəssisədə təhsil alır və gecələyir. Bu uşaqların müəssisədə gecələməsinə baxmayaraq onların 86 faizi müəssisəyə müvəqqəti olaraq yerləşdirilmiş uşaqlardır. Müəssisədə gecələyən uşaqların evə getmə tezliyinə nəzər saldıqda isə görürük ki, hər şənbə-bazar günü evə gedənlərin sayı 1356 nəfər, hərdənbir evə gedənlərin sayı 1914 nəfər, daim müəssisədə yaşayıb evə getməyən uşaqların sayı isə 590 nəfərdir. Müəssisədə yaşayan uşaqların əksəriyyəti (yəni 3109 nəfəri) 7-16 yaş arasında olan uşaqlardır. Bununla yanaşı, müəssisədə gecələyən 3860 nəfər uşaqdan 1473 nəfəri sağlamlıq imkanları məhdud olan uşaqlardır. Dövlət uşaq müəssisələrindəki uşaqların təlim-tərbiyəsi ilə 2530 nəfər pedaqoji işçi məşğul olur.

Görülən işlərin nəticəsi olaraq, dövlət uşaq müəssisələrindəki uşaqların sayı ilbəil azalması, 2008-ci ildə 4055, 2009-cu ildə 3945, 2010-cu ildə isə 3860 nəfər olmuşdur.

Beləliklə, əsas hədəf dövlət uşaq müəssisələrində gecələyən 3860 nəfər və bunların içərisindən heç kəsi olmayan 590 nəfərdir.

Uşaq Qaynar Xətt xidməti cari ilin 18 fevral tarixində De-institutlaşma və Uşaqların Müdafiəsi İdarəsinin ümumi rəhbərliyi altında fəaliyyətə başlamış, bu günədək 638 müraciət daxil olmuşdur.

23 dekabr 2010-cu il tarixdə Proqramın icrası ilə əlaqədar «2010-cu ilin yekunları və qarşıda duran vəzifələr» mövzusunda beynəlxalq konfrans keçirilmişdir.

UNİCEF-in Bişkek şəhərində keçirilən Konfransında Azərbaycanda de-institutlaşdırma sahəsində həyata keçirilən Transformasiya planı digər ölkələr üçün nümunə kimi qəbul edilmişdir.

Texniki peşə təhsilinin inkişafı üzrə Dövlət Proqramına əsasən Qəbələdə Turizm və Otelçilik üzrə Peşə Tədris Mərkəzi yaradılmış, 2008-2010-cu illərdə 11 texniki peşə təhsili müəssisəsi əsaslı təmir edilmiş və müasir avadanlıqla təmin olunmuşdur (2010-cu ildə 3 müəssisə).

2009-2010-cu dərslər ilində Qəbələ Turizm və Otelçilik üzrə Peşə Tədris Mərkəzinə 90 şagird qəbul edilmiş, turizm və otelçilik peşələri üzrə kadr hazırlığına başlanmışdır. 45 məzun olmuş, hamısı işlə təmin olunmuşdur. Dövlət

Programına uyğun olaraq İsmayilli rayonunda Turizm və Otelçilik üzrə Peşə Tədris Mərkəzinin tikintisi başa çatdırılmışdır.

Son 20 ildə müxtəlif peşələr üzrə ilk dəfə olaraq 8 adda dərslik hazırlanmış və çap edilmişdir. UNESCO, Avropa Komissiyası, Cənubi Koreyanın DAEWOO şirkəti, Heydər Əliyev Fondu, Azərsun Holding şirkəti, KÜR MMC ilə birgə layihələrin icrasına başlanmışdır. İlk peşə ixtisas təhsili üzrə portal yaradılmış, tədris resursları yerləşdirilmişdir.

Ölkə Prezidentinin sərəncamına əsasən 2010-cu ilin sentyabrında Prezidentin Ehtiyat Fondundan ayrılmış 2 milyon manat vəsait hesabına daha 3 ilk peşə ixtisas təhsili müəssisəsinin əsaslı təmiri nəzərdə tutulmuşdur.

Ali təhsilin inkişafı sahəsində nailiyyətlər əldə olunmuş, Azərbaycan Boloniya prosesinə qoşulmuş, Avropa təhsil məkanına inteqrasiya istiqamətində əhəmiyyətli addımlar atılmışdır. UNESCO və digər beynəlxalq qurumların sənədlərinə, habelə beynəlxalq təsnifat strukturuna uyğun olaraq ali təhsilin bakalavr səviyyəsi ixtisaslarının (proqramlarının) yeni siyahısı hazırlanmış və Hökumət tərəfindən təsdiq edilmişdir. 23 ali təhsil müəssisəsi akkreditasiyadan keçmiş, Təhsil Nazirliyi sistemində olan ali təhsil müəssisəsində və bütün özəl ali məktəblərdə kredit sistemi tətbiq edilmişdir. Yeni konsepsiya və strategiya əsasında ibtidai sinif müəllimlərinin hazırlığına başlanmış, “Təhsilin əsasları” adlı yeni fənn tətbiq edilmişdir.

Ali təhsil müəssisələrinin infrastrukturunun inkişafı sahəsində əhəmiyyətli işlər görülmüş, 5 universitet üçün əlavə korpuslar inşa edilmiş, 21 universitet əsaslı təmir olunmuş, 3 ali məktəb üçün yeni binalar tikilməkdədir.

Ölkə Prezidentinin “Ali təhsil müəssisələrində yeni maliyyələşmə mexanizminin tətbiq edilməsi barədə” sərəncamına əsasən 2010-2011-ci tədris ilindən başlayaraq ali təhsil müəssisələrində büdcə vəsaiti hesabına maliyyələşdirmə dövlət sifarişi əsasında həyata keçirilmişdir.

Hazırda 10 min nəfər azərbaycanlı gənc dünyanın müxtəlif ölkələrinin ali məktəblərində təhsillərini müvəffəqiyyətlə davam etdirir, onlardan 816 nəfəri dövlətlərarası müqavilələrə, 750 nəfəri isə «Azərbaycan gənclərinin xarici ölkələrdə təhsil almalarına dair Dövlət Proqramı»na əsasən dünyanın aparıcı universitetlərinə təhsil almağa göndərilmişdir. Onlardan 150 nəfəri artıq məzun olmuşdur. Ölkəmizdə təhsil alan əcnəbi tələbələrin sayı da ilbəl artır, hazırda onların sayı 7 mini ötmüşdür .

Dünya Bankı ilə son 10 ildə təhsil sahəsində səmərəli əməkdaşlıq və həyata keçirilən uğurlu islahatlar nəzərə alınaraq, Azərbaycan pilot ölkə kimi müəyənləşdirilmiş, Dünya Bankı tərəfindən digər ölkələr üçün nümunə kimi qəbul edilmiş, bu sahədə Azərbaycan təcrübəsinin öyrənilməsi tövsiyə olunmuşdur. Əgər əvvəllər təhsil islahatları sahəsində təcrübə öyrənmək üçün xarici ölkələrə təlim səfərləri edirdiksə, indi Dünya Bankının tövsiyəsinə əsasən xarici ölkələrdən Azərbaycana təlim səfərləri nəzərdə tutulmuşdur.

Ali məktəb elmi sahəsində bir sıra uğurlar əldə edilmiş, ali məktəblərin kafedralarında və elmi-tədqiqat müəssisələrində çalışan alimlər tərəfindən müxtəlif elm sahələrində alınmış nəticələrdən 170-i mühüm elmi nəticə kimi respublika üzrə hesabatda daxil edilmək məqsədilə AMEA-ya təqdim edilmişdir. Nazirlər Kabineti tərəfindən təsdiq edilmiş siyahıya əsasən Təhsil Nazirliyi sistemindəki ali

məktəblərdə 68 elmi konfrans, o cümlədən 12 beynəlxalq və 56 respublika səviyyəli elmi konfrans keçirilmişdir.

2010-cu ildə ali məktəblərdə çalışan alimlər tərəfindən 391 monoqrafiya, 315 dərslik, 527 dərs vəsaiti, 1461 adda proqram və metodik ədəbiyyat nəşr etdirilmişdir.

Elmi İnformasiya İnstitutu (Institute for Scientific Information) tərəfindən tərtib edilmiş, təsir əmsali (impakt faktoru) olan jurnallarda ali məktəb alimlərinin 159 məqaləsi çap olunmuşdur.

Davamlı insan inkişafı sahəsində ölkənin təhsil müəssisələrində həyata keçirilən islahatlar BMT tərəfindən yüksək qiymətləndirilmiş, Azərbaycan təcrübəsi bütün üzv ölkələrə nümunə kimi tövsiyə olunmuşdur.

Son illərin ən mühüm hadisələrindən biri, əlbəttə, «Təhsil haqqında» Azərbaycan Respublikası Qanununun qəbul edilməsi olmuşdur. Qanunun qəbul edilməsi zərurəti, ilk növbədə, ölkədə və dünyada dinamik inkişaf tendensiyaları, o cümlədən təhsil sahəsində əsaslı dəyişikliklərin olması, Azərbaycanın keyfiyyətə yeni inkişaf mərhələsinə qədəm qoyması, Avropa və dünya təhsil məkanına inteqrasiya istiqamətində mühüm addımlar atması ilə bağlı idi. Təbiidir ki, bütün bu proseslər təhsil qanunvericiliyində, ən vacibi isə «Təhsil haqqında» yeni Qanunda öz əksini tapmalı idi. Bu səbəbdən, düşünürəm ki, qəbul edilmiş Qanun, ölkəmizdə təhsil siyasəti və strategiyasının əsas istiqamətlərini əks etdirməklə yanaşı, ilk növbədə, xalqımıza, Azərbaycanda təhsilin inkişafına xidmət edəcək, milli təhsil sisteminin dünya, Avropa təhsil sistemində inteqrasiyasını təmin edəcəkdir.

Qanunda 5 yaşlıların məktəbəqədər təhsilə cəlbinin zəruriliyi, hər təhsil pilləsinə qəbul zamanı məzunların əvvəlki təhsil pilləsindəki nəticələrinin nəzərə alınması, ixtisasartırma təhsilinin nəticələrinin stimullaşdırılması, yaş senzinin müəyyənləşdirilməsi, təhsil müəssisələrinin maliyyələşdirilməsinin hər təhsiləlanə düşən xərc normaları nəzərə alınmaqla həyata keçirilməsi, ali təhsilin üç pilləli strukturu və digər yeni məsələlər öz əksini tapmışdır. Qanunun icrası istiqamətində Təhsil Nazirliyi tərəfindən 40-dək adda normativ sənəd hazırlanaraq Nazirlər Kabineti tərəfindən təsdiq edilmişdir.

2010-cu ildə 4 ali (Lənkəran Dövlət Universiteti, Naxçıvan Özəl Universiteti, Mingəçevir Politexnik İnstitutu, Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası) və bir orta ixtisas təhsili müəssisəsinin (Şəki Musiqi Kolleci) akkreditasiyası keçirilmişdir.

Eyni zamanda Bakı Texniki Kolleci, Azərbaycan Müəllimlər İnstitutu və onun filiallarının, Elm və Təhsil Mərkəzi “Təfəkkür” Universiteti və Şəki Pedaqoji Kolleci, Azərbaycan Milli Konservatoriyası, Sumqayıt Musiqi Texnikumu, Gədəbəy Peşə Liseyi və Mingəçevir Peşə Məktəbinin akkreditasiyası aparılmış, sənədlər təhlil edilməkdədir.

Cari ildə 8 özəl məktəbəqədər təhsil müəssisəsinin, 3 mühafizə kursunun fəaliyyətinə xüsusi razılıq (lisenziya) verilmişdir.

Moskva Açıq Universitetinin Bakı filialında və Azərbaycan Beynəlxalq Unversitetində aşkar olunmuş ciddi nöqsanlara görə onların lisenziyaları ləğv edilmişdir.

Təhsil sənədlərinin tanınması (nostrifikasiya) ilə əlaqədar 2010-cu ildə Nazirliyə 947 müraciət daxil olmuşdur: onlardan 665-i tanınmışdır. 56 sənəd tanınmamışdır, 226 müraciət baxılma mərhələsindədir.

Azərbaycanda təhsil sahəsində əldə olunan uğurlar beynəlxalq ekspertlər tərəfindən də yüksək qiymətləndirilmiş, Dünya Bankının 2010-cu ildə yaydığı hesabatda qeyd edilmişdir ki, «Azərbaycan təhsil sistemi əhəmiyyətli nailiyyətlər əldə etmişdir».

BMT-nin 2010-cu il üzrə İnsan İnkişafı hesabatında göstərilir ki, 2005-2010-cu illər ərzində Azərbaycan insan inkişafı sahəsində ən sürətli irəliləyişə nail olmuşdur. 2005-ci ildə 101-ci yerdə olan Azərbaycan 2010-cu ildə 169 ölkə arasında 34 pillə irəliləyərək 67-ci yerə yüksəlmiş, orta inkişaf səviyyəli ölkələr qrupundan yüksək inkişaf etmiş ölkələr qrupuna daxil olmuşdur. İnsan İnkişafı İndeksinin orta illik artım tempinin 1.77 olması ilə Azərbaycan postsovet məkanında qabaqcıl ölkə olmuşdur. Azərbaycan iqtisadi inkişaf tempini sürətləndirərək yoxsulluğun azaldılması, ömür uzunluğu və təhsil səviyyəsinin artması kimi sahələrdə böyük nailiyyətlər əldə etmişdir.

Təhlil göstərir ki, Azərbaycanda insan inkişafı indeksinin yüksəlməsinə təhsil göstəriciləri əhəmiyyətli təsir göstərmişdir. Belə ki, həmin hesabatda göstərilir ki, Azərbaycanda savadlılıq səviyyəsi 99,5 faiz, ibtidai təhsillə əhatə səviyyəsi 116,2 faiz, orta təhsillə əhatə səviyyəsi 95,6 faiz təşkil edir.